

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА НА ДИСЕРТАЦІЙНУ РОБОТУ

Аль-Газалі Аміна

**на тему: “Організаційно-економічний механізм регулювання
фундаментальних наукових досліджень”,
представлену до захисту на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 051 “Економіка” галузі знань
05 “Соціальні та поведінкові науки”**

АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Забезпечення реальної конкурентоспроможності національної економіки здійснюється на основі створення системи необхідних для її постійного підтримання факторів. Серед переліку ресурсів, капіталів, можливостей та елементів інфраструктури особливо важливе місце займає науково-інформаційний потенціал, що включає до свого складу акумульовані у національній інноваційній системі придатні до прикладної реалізації фундаментальні знання. Ринковий обіг таких знань не лише покладається у основу продукування поточних споживчих цінностей на основі використання комерційних технологій, але, насамперед, передбачає необхідність секторального виділення сфери фундаментальних наукових досліджень. Організування таких досліджень з метою інтенсифікації процесу отримання фундаментальних, а на їхній основі, прикладних, знань розцінюється як вищий прояв здатності суспільства до пізнавальної діяльності з гарантованим отриманням кінцевого продукту високого рівня цінності.

Забезпечити реальні переваги на глобалізованому світовому ринку видається можливим лише за рахунок всебічного розвитку спеціалізованих, пристосованих для потреб конкретної сфери діяльності, факторів конкурентоспроможності. В умовах розгортання та функціонування постіндустріальної моделі суспільного поступу базові фактори сталого розвитку економіки – некваліфікована робоча сила та природні ресурси – розцінюються у якості ненадійної бази для постійного та незмінного налаштування на інтенсивні міжкrajнні перегони.

Проте, прийняття сучасної парадигми отримання високого рівня конкурентоспроможності національної економіки передбачає не просте задоволення вимоги формування розвинутих факторів її забезпечення, але й створення комплексного організаційно-економічного механізму їхнього регулювання. Безумовно, розвинуті фактори формуються на основі базових, але їх набагато складніше продублювати, скористатись ними механістично. Одночасно, регулювання фундаментальних наукових досліджень повинно базуватись на формуванні внутрішнього попиту на високоінтелектуальну, наукомістку продукцію. До того ж, складний та вибагливий попит повинен задовольняти за найвищими стандартами якості та цілком влаштовувати найбільш вимогливих споживачів.

Успадкована від періоду панування в Україні адміністративно-розпорядної економіки академічна система проведення фундаментальних наукових

досліджень, що досі у найвищій мірі відображає рівень тотального втручання держави у процеси генерування нових знань, у поточних умовах здатна виконувати лише непрямую функцію їхнього каталізатора, але не в змозі сформувати повноцінно конкурентоспроможну галузь у складі публічної сфери національної економіки.

Очікуваними підсумками свідомої відмови від жорсткого адміністрування сфери наукової діяльності, перенесення акцентів на підвищення рівня ефективності індикативного регулювання на основі використання комплексного організаційно-економічного механізму є оптимізація структур, активізація стейкхолдерів, що зацікавлені у постійному підвищенні обсягів та результатів фундаментальних наукових досліджень. Перегляд умов та переформатування обставин здійснення фундаментальних наукових досліджень, виходячи саме з таких міркувань, здатні мінімізувати витрати у цій сфері соціально-економічної активності, забезпечити отримання максимального ефекту від проведення досліджень у довготерміновій перспективі.

Таким чином, незадовільний стан фундаментальних наукових досліджень, відсутність цілісного та комплексного організаційно-економічного механізму їхнього регулювання, недоліки фінансового забезпечення, часто вимушене ігнорування сучасних здобутків у сфері дотичних соціальних та поведінкових наук, свідчать про актуальність піднятої у дослідженні проблематики, що обумовлює вибір теми дисертації та вирішених у ній завдань.

Здобувач вдало визначив мету дисертаційного дослідження, яка полягає в поглибленні теоретичних засад, розробленні методичних підходів та практичних рекомендацій щодо удосконалення організаційно-економічного механізму регулювання фундаментальних наукових досліджень.

СТУПІНЬ ОБҐРУНТОВАНOSTІ НАУКОВИХ ПОЛОЖЕНЬ, ВИСНОВКІВ І РЕКОМЕНДАЦІЙ ДИСЕРТАЦІЇ

Обґрунтованість результатів дослідження підтверджується глибоким та системним аналізом фундаментальних та прикладних положень програмно-цільового планування та прогнозування наукових розробок, організаційного, проектного та бюджетного менеджменту, менеджменту продуктивності, менеджменту високих технологій, аудиту проектів у сфері досліджень та розробок, ділового адміністрування сфери послуг (загальні питання, управління віртуальною діяльністю, персоналом, інформаційними технологіями, знаннями), управління змінами, маркетингу послуг, провайдингу інновацій, теорії вирішення дослідницьких задач, які окреслено у працях вітчизняних і зарубіжних учених щодо формування організаційно-економічного механізму регулювання фундаментальних наукових досліджень.

Зміст дисертаційної роботи, опубліковані її автором наукові праці дозволяють визначити основні наукові положення, висновки і пропозиції як такі, що сформульовані дисертантом самостійно та характеризуються науковою новизною і відображають особистий внесок у теоретико-методичні і науково-практичні положення щодо формування та використання організаційно-економічного механізму регулювання фундаментальних наукових досліджень

засобами запровадження та постійного удосконалення процедур багаторівневого управління діяльністю когнітивних соціальних мереж.

Наукова новизна роботи відображена у низці теоретичних узагальнень, методичних рекомендацій та практичних пропозицій щодо формування організаційно-економічного механізму регулювання академічної сфери фундаментальних наукових досліджень, про що свідчить структура представленої роботи та її зміст.

У **першому розділі** “Теоретичні та методичні основи регулювання фундаментальних наукових досліджень” дисертантом узагальнено теоретичні основи процесу інституалізації наукових досліджень у когнітарному соціумі (підрозділ 1.1), досліджено прикладні аспекти здійснення фундаментальних наукових досліджень періоду переходу до постіндустріальної економіки (підрозділ 1.2), проведено аналіз особливостей використання сучасних форм та національних моделей організаційно-економічного механізму регулювання фундаментальних наукових досліджень у інноваційних системах економіки знань (підрозділ 1.3).

Дисертантом сформульовано розширене авторське визначення фундаментальних наукових досліджень як чистого суспільного блага проведення ініціативних розвідок у сфері отримання нових знань про основоположні властивості явищ та спостережуваних фактів, що здійснюються без конкретної мети прикладного застосування, проте здатних, у випадку комерційного використання, генерувати додану вартість у процесі партнерського кодизайну високотехнологічних наукомістких продуктів повсякденного вжитку, викликати тотальний позитивний ефект від безпосереднього споживання, сприяти процесам нагромадження соціального капіталу, забезпечувати поглиблене обґрунтування змістів та сприяти диверсифікації напрямів діяльності інноваційно активних інституціональних агентів національної економіки.

Наведено визначення організаційно-економічного механізму регулювання фундаментальних наукових досліджень як структурованої системи засобів розпорядно-індикативного впливу на суб’єктів когнітивної мобільності у сфері системної об’єктивації базових структур природи, суспільства та мислення, вербалізації концептуальних компонентів, циклічного оновлення предметного контенту галузевих підсистем знань, творення об’єктивних уявлень про дійсність, формування абстрактних образів реальності за вимоги максимальної відповідності динамічно поновлюваним аксіологічним критеріям раціональності реалізування дослідницьких програм.

Доведено, що зміст регулювання фундаментальних наукових досліджень доцільно підпорядковувати кінцевій меті підвищення рівня та якості задоволення життєвих потреб соціуму у процесі надання і споживання чистих суспільних благ, регулювання практико-перетворювальної діяльності із забезпечення максимально можливого рівня персонального та колективного добробуту, нарощування наукового капіталу інноваційно орієнтованих екосистем постіндустріальної економіки на засадах підвищення рівня адекватності відображення об’єктивної картини універсуму та активного формування реальності.

У другому розділі “Стан та тенденції регулювання фундаментальних наукових досліджень в системі управління національною економікою” автором дисертаційної роботи проведено компаративний рейтинговий аналіз міжнародної практики регулювання фундаментальних наукових досліджень (підрозділ 2.1), проведено оцінювання стану та тенденції регулювання академічної сфери наукових досліджень в системі вітчизняної економіки знань (підрозділ 2.2), проведено оцінювання інтегрального індексу ефективності регулювання національною та галузевими підсистемами академічних наукових досліджень в Україні (підрозділ 2.3).

Доведено авторське припущення, що обсяги та напрями інвестування коштів у фундаментальні наукові дослідження визначаються економічним потенціалом національної економіки, а характерні прояви організаційно-економічного механізму їхнього регулювання – особливостями реалізації соціальної політики епохи переходу до постіндустріальної моделі економіки з її характерними ознаками. У якості інформаційної бази міжкраїнного аналізу та прогнозування обсягів наукових досліджень використано офіційні релізи органів державного управління, некомерційних організацій публічної сфери національної економіки, професійних дослідницьких мереж тощо. Суттєвий прогностичний потенціал містять висновки про доцільність використання національних різновидів моделей фінансування фундаментальної науки з різним співвідношення джерел, а також дисциплінарних об’єктів соціально-економічних досліджень.

Стан та тенденції регулювання сфери фундаментальної науки в Україні досліджено у розрізі секцій, відділень регіональних центрів, наукових установ організацій дослідно-виробничої бази, малих та спільних підприємств, технопарків Національної академії наук України та Національних галузевих наук України на основі всебічного узагальнення фактично здійснених обсягів касових витрат на виконання погоджених та профінансованих програм наукових досліджень, досягнутих показників кінцевого продукту використання цільових коштів, ефективності та якості касового виконання бюджетних програм установами Національної академії наук України протягом 2015-2019 рр., а також національними галузевими академіями наук України – аграрних, правових, медичних, педагогічних наук, мистецтв.

У третьому розділі “Комплексне забезпечення підвищення рівня ефективності організаційно-економічного механізму регулювання фундаментальних наукових досліджень” автором сформульовано стратегічні напрями удосконалення організаційно-економічного механізму регулювання фундаментальних наукових досліджень (підрозділ 3.1), отримали розвиток засадничі принципи регулювання мережево-групової поведінки учасників виконання дослідницьких програм у сфері фундаментальної науки (підрозділ 3.2), сформульовано окремі вимоги до регулювання процесу організаційного та економічного забезпечення публічного менеджменту дослідницьких програм у сфері фундаментальних наукових досліджень в Україні (підрозділ 3.3).

Окреслено авторський підхід до формування контенту та набору засобів сприяння пошуковим дослідженням на основі залучення інструментарію їхнього

регулювання на егоцентричному (індивідуальному), груповому та публічному рівнях.

Метою регулювання фундаментальних наукових досліджень на індивідуальному рівні визначено активізацію та ефективне використання засобів внутрішнього самоорганізування суб'єктів дослідницької діяльності та мобілізації інтуїтивних ресурсів абдуктивної діяльності, інших пов'язаних дослідницьких компетенцій агентів когнітивної активності, що спрямовані на примноження сукупності фонових знань.

Регулювання ФНД на інтерперсональному рівні запропоновано здійснювати засобами менеджменту групової діяльності з метою всебічного сприяння підвищенню рівня системності розроблення науково-дослідницьких програм, ознаками якої є структурована у груповій діяльності системоутворююча, критична та прогностична цілісність генетично пов'язаних теорій, всебічно обґрунтована підставами наукової раціональності, еволюціонує у відповідності до певного типу нелінійності, складності та самоорганізації діяльності професійної спільноти, забезпечує відносну єдність конвенційованих теорій в межах прийнятої мережею дослідників парадигми.

Метою упорядкованого налаштування фундаментальних досліджень на макрорівні визначається забезпечення процесів використання суб'єктами публічно-державного регулювання владних компетенцій у сфері формування базових компетентностей учасників дослідницьких мереж, створення умов для самостійного обрання ними напрямів та варіантів здійснення фундаментальних наукових досліджень, які відбуваються за обов'язкового дотримання вимоги динамічного оновлення ціннісних концепцій, досягнення нових порогових значень та відновлення рівноважного стану використання масиву закумульованих знань.

Розроблені і запропоновані здобувачем теоретико-методичні засади та практичні рекомендації щодо удосконалення організаційно-економічного механізму регулювання фундаментальних наукових досліджень містять наступні елементи новизни:

- узагальнено теоретико-методичні засади щодо визначення сутності фундаментальних наукових досліджень та запровадження суспільної практики їхнього регулювання;

- досліджено прикладні аспекти використання організаційно-економічного механізму регулювання фундаментальних наукових досліджень періоду формування передумов і переходу до економіки знань, сучасні форми та національні моделі їхнього адміністрування;

- проведено компаративний рейтинговий аналіз міжнародної практики регулювання фундаментальних наукових досліджень;

- здійснено оцінювання інтегрального індексу ефективності регулювання національною та галузевими підсистемами академічних наукових досліджень в Україні;

- обґрунтовано стратегічні напрями удосконалення організаційно-економічного механізму регулювання фундаментальних наукових досліджень;

– ідентифіковано інноваційні засоби підвищення рівня ефективності менеджменту мережевої діяльності учасників дослідницьких програм у сфері фундаментальних наукових досліджень;

– розроблено пропозиції щодо організаційного та економічного забезпечення менеджменту процесів реалізації дослідницьких програм у сфері фундаментальних наукових досліджень в Україні.

Слід зазначити, що теоретичні положення, висновки та практичні рекомендації дисертаційного дослідження розкрито й обґрунтовано на засадах фундаментальних положень організаційного, проєктного та бюджетного менеджменту, менеджменту продуктивності, високих технологій, аудиту проєктів, ділового адміністрування сфери послуг, управління знаннями, маркетингу послуг. У процесі проведення дослідження застосовано як загальнонаукові, так і спеціальні методи.

ДОСТОВІРНІСТЬ РЕЗУЛЬТАТІВ І НОВИЗНА ДОСЛІДЖЕНЬ

Достовірність та обґрунтованість наукових положень, висновків та рекомендацій засновується на використанні чинних законодавчих та нормативно-правових актів України, інших літературних джерел, матеріалів власних досліджень. Новизна отриманих наукових результатів дослідження підтверджена відповідною апробацією на міжнародних та регіональних науково-практичних конференціях.

Дисертаційна робота є самостійно виконаною науковою працею, в якій вирішено наукові завдання та теоретично обґрунтовано методологічні засади поглиблення теоретико-методичних положень й розроблення науково-практичних рекомендацій щодо формування та використання організаційно-економічного механізму регулювання фундаментальних наукових досліджень засобами запровадження та постійного удосконалення процедур багаторівневого управління діяльністю когнітивних соціальних мереж.

До найважливіших результатів даного наукового дослідження, які характеризуються науковою новизною та мають важливе значення для науки і практики, можна віднести такі положення:

1. Фундаментальні наукові дослідження визначено однією з найважливіших та критично необхідних інституціональних умов забезпечення поступального суспільного розвитку засобами цілеспрямованої активізації, розширення масштабів та універсалізації діяльності з формування особистого та колективного добробуту засобами надання суспільних благ, що масово втілюються у інноваційних технологіях постіндустріальної економіки знань (рис. 3.14, стор. 192). Предметну цінність фундаментальні знання набувають за обов'язкового дотриманням у процесі їхнього генерування об'єктивних критеріїв формування наукового світогляду у вигляді абстрактних конструктів як наслідку верифікаційного толерування фахових уявлень знавців про базові структури природи, суспільства та мислення (стор. 45). Головною запорукою успішного проведення досліджень, з одного боку, визнано емоційний стан налаштованості на креатив постійних/тимчасових соціоцентричних мереж науковців-дослідників та суспільства в цілому, які визнають пряму та категоричну залежність умов існування та розвитку від об'єктивного змісту закумульованих у абстрактному

вигляді та уречевлених у артефактах знань і виступає джерелом різноманітних форм активності в суспільних інтересах – зі сторони попиту, зі сторони пропозиції – потенційну здатність до цілеспрямованої активізації цілеспрямованого, витратного, тривалого за часом нелінійного, багатоетапного й кумулятивного навчання, що має за наслідок інтерактивну, технологічно спеціалізовану та культурно обумовлену інноваційну діяльність суб'єктів когнітивної діяльності з перспективою отримання вагомих ринкових преференцій.

2. Наведено розгорнуте визначення сутності організаційно-економічного механізму регулювання фундаментальних наукових досліджень (стор. 66; рис. 1.8, стор. 67) як структурованої системи засобів розпорядно-індикативного впливу, форм та прийомів публічного регулювання діяльності суб'єктів управління (рис. 1.9, стор. 69), діяльність яких зосереджено на вербалізації концептуальних конструктів, циклічному оновленні контенту галузевих підсистем знань, творенні об'єктивних уявлень про дійсність, формуванні абстрактних образів реальності за умови дотримання динамічно поновлюваних естетичних та раціоналістичних ціннісних критеріїв результативності дослідницьких програм (рис. 3.12, стор. 183).

3. Узагальнено з одночасною конкретизацією зміст форм регулювання процесів уречевлення та залучення до ринкового обігу не підлеглих інфляції продуктів фундаментальних наукових досліджень, що виступають у вигляді результату перманентного й динамічного оновлення ціннісної концепції фундаментальних знань, досягнення нових порогових значень та відновлення рівноважного стану процесів продукування невичерпних позакон'юнктурних суспільних благ наукових розвідок. Об'єктом варіативного використання виступають засоби та методи застосування розпорядних компетенцій щодо формування й використання базових компетентностей суб'єктів продукування фундаментальних знань: по-перше, пряме адміністрування, механістичне солідаризування в рамках постійно діючих академічних соціальних дослідницьких мереж, зовнішнє ціннісне орієнтування та мотивування (стор. 69-70), по-друге – засоби публічного впливу з акцентом на ціннісних концепціях: опосередковане регулювання, договірне солідаризування, внутрішня ідентифікації, ініціативна імплементації стандартів глобальних компетентностей у практику діяльності (стор. 70) тощо. Національні особливості застосування та рівень ефективності використання моделей організаційно-економічного механізму регулювання фундаментальних наукових досліджень автором функціонально пов'язано зі змістом науково-технічної політики держави, практикою формування наукового капіталу соціоцентричних професійних соціальних дослідницьких мереж (рис. 1.10, стор. 71, стор. 72-84).

4. Проведені у роботі міжкраїнні порівняння особливостей фінансування дисциплінарних об'єктів фундаментальних соціально-економічних досліджень (стор. 94-95), результати паралельно здійснених аналітичних досліджень співвідношення джерел фінансування (стор. 96-105) послугували підставою для визначення рівня результативності застосування ліберальної, соціально-демократичної або різновидів патерналістських моделей організаційно-економічного механізму регулювання фундаментальних наукових досліджень.

Результати вивчення стану регулювання сфери фундаментальних наукових досліджень в Україні (розділи 2.2, 2.3) покладено в основу проєктування ієрархічної структури системного аналізу перспектив їхнього проведення фахівцями Національного фонду наукових досліджень та МОН України (стор. 205, 207).

5. Обґрунтовано авторський підхід до запровадження системи мультирівневого регулювання процесу здійснення фундаментальних наукових досліджень (рис. 3.1, стор. 151), що дозволяє функціонально пов'язати можливість отримання очікуваних результатів регулювання від ефективності використання інструментарію коригування когнітивної діяльності засобами секторального менеджменту на егоцентричному рівні (стор. 151-169), рівні соціоцентричних мереж (розділ 3.2), рівні публічного сектору та публічної сфери суспільного сектору національної економіки (розділ 3.3) як незалежних перемінних. Ключовим визнано особистісний рівень реалізування когнітивних здібностей на основі розгортання персонального потенціалу фонових знань та фонового світогляду (рис. 3.17, стор. 205).

6. Підвищення рівня інноваційності секторального менеджменту мережевої діяльності учасників дослідницьких програм (табл. 3.1, стор. 170-171; рис. 3.8, стор. 172) автором дослідження вбачається за можливе шляхом комбінування спеціальних елементів регулювання групової активності (рис. 3.9, стор. 173; рис. 3.10, стор. 176), у відповідності до узгоджених фаховою спільнотою методологічних підходів генерування парадигм (стор. 183-189) та їхньою подальшою експертною верифікацією у випадку оприлюднення за моделлю структуризації конкурентних дослідницьких програм (рис. 1.7, стор. 57).

7. Автором розроблено конкретні пропозиції щодо організаційного та економічного забезпечення менеджменту процесів реалізації дослідницьких програм у сфері фундаментальних наукових досліджень на публічному рівні (розділ 3.3.), що базуються на синтетичній моделі обміну інформаційними та матеріально-грошовими потоками між сегментами національної інноваційної системи в умовах функціонування моделі Quadruple Helix постіндустріальної національної економіки (рис. 3.14, стор. 192). Ідентифіковані сучасні проблеми фінансування фундаментальних наукових досліджень (табл. 3.4, стор. 195), узагальнені особливості альтернативних підходів до цього процесу (табл. 3.5, стор. 198-199) враховано автором у процесі схематизації послідовності інституційного фінансування ланцюгового процесу генерування, матеріалізації та накопичення інноваційних знань (рис. 3.15, стор. 194). Наведені пропозиції щодо запровадження механізму фінансового забезпечення у розрізі суб'єктів здійснення фундаментальних наукових досліджень (табл. 3.6, стор. 203), запропонована система зв'язків категорій формування, використання та визначення ціни продукту фундаментальних наукових знань (рис. 3.16, стор. 204) логічно перетворено у методичні рекомендації щодо встановлення розміру витрат замовника виконання фундаментальних наукових досліджень за моделлю "відшкодування витрат діяльності плюс" (табл. 3.7, стор. 206).

Перелічене дало змогу сформувати автору проведеного дослідження практичні положення, висновки та пропозиції, які свідчать про вирішення завдань

дисертаційного дослідження відповідно до його мети. Узгодження об'єкту і предмету дослідження, мети і завдань, коректне використання автором методів наукового пошуку стало підґрунтям отримання результатів, які містять наукову новизну та мають практичне значення. Структура дисертації відповідає меті і завданням роботи.

Дисертаційна робота Аль-Газалі Аміна є самостійним завершеним науковим дослідженням, спрямованим на удосконалення теорії і практики використання організаційно-економічного механізму регулювання фундаментальних наукових досліджень, результати якої мають наукову та практичну цінність. Дослідження, проведені дисертантом, дали можливість сформулювати висновки теоретико-методичного характеру і практичного призначення щодо вдосконалення процесу формування, використання та постійного удосконалення організаційно-економічного механізму регулювання фундаментальних наукових досліджень.

ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ І ВПРОВАДЖЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості використання запропонованих методичних положень та практичних рекомендації для вдосконалення комплексного організаційно-економічного механізму регулювання фундаментальних наукових досліджень, розробки рекомендації щодо його формування, використання й інноваційного оновлення на засадах запровадження багаторівневого секторального менеджменту генерування наукомістких продуктів та високих технологій.

Пропозиції щодо удосконалення окремих елементів організаційно-економічного механізму регулювання фундаментальних наукових досліджень на персональному та груповому рівнях враховано фахівцями Інституту сільського господарства Степу НААН України у ході формування перспективних планів наукової діяльності, обґрунтування пропозицій щодо підвищення економічної ефективності виробництва сільськогосподарської продукції в умовах поширення ресурсощадливих технологій, підвищення рівня спеціалізації, концентрації та вдосконалення територіального розміщення суб'єктів господарювання, оптимізації обсягів виробництва агропромислової продукції у Кіровоградській області (довідка № 127/к-011 від 09.02.2021 р.).

Методичні підходи до оцінювання ефективності регулювання діяльності наукових інституцій рекомендовано до використання у діяльності організацій та установ Департаменту статистики Кіровоградської обласної державної адміністрації (довідка №01-19-701/08 від 22 січня 2021 р.).

Основні положення дисертації запроваджено у освітній процес Центральноукраїнського національного технічного університету під час викладання навчальних дисциплін “Менеджмент організацій”, “Корпоративне управління”, “Інвестиційні та фінансові інструменти адміністративного менеджменту”, “Аудит і оцінювання управлінської діяльності”, “Економічна діагностика”, “Управління проєктами”, “Управління змінами”, “Методологія і засоби адміністративного менеджменту” (довідка № 33-15/1703 від 12.11.2020 р.).

ПОВНОТА ВИКЛАДЕННЯ ОСНОВНИХ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ В ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЯХ

Результати дисертаційного дослідження опубліковані у 5 наукових працях обсягом 1,5 др. арк. (особисто автору належить 1 наукова праця обсягом 0,14 др. арк.), з них 2 статті – у наукових фахових України, 1 – у зарубіжному науковому виданні, 2 – в інших виданнях. Наявні публікації повністю відображають новизну наукових досліджень та висновки і пропозиції, що обґрунтовані в дисертаційному дослідженні. Вимоги МОН України щодо необхідної кількості статей у наукових фахових виданнях дотримано.

ВІДСУТНІСТЬ (НАЯВНІСТЬ) ПОРУШЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

У дисертаційній роботі відсутні порушення академічної доброчесності. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів містять посилання на відповідне джерело.

ДИСКУСІЙНІ ПОЛОЖЕННЯ ТА ЗАУВАЖЕННЯ ПО РОБОТІ

Відзначаючи в цілому достатній рівень наукових здобутків дисертанта, обґрунтованість одержаних результатів і практичне значення дисертаційної роботи, слід відмітити, що деякі положення носять дискусійний характер, що зумовлює висловити з цього приводу наступні зауваження та побажання:

1. Автором не у достатній мірі розкрито характеристики фундаментальних наукових досліджень як чистого суспільного блага з притаманними йому рисами соціальності, неподільності, тотальності і невиключності, неперевантажуваності, невідбірковості у споживанні, неконкурентності, локалізуванню до використання, пов'язаності з підвищеною ризиковістю авансового фінансування, тимчасової невизначеності економічного ефекту від використання, одночасно, потенційної здатності до його необмеженого акумулювання, високого потенціалу формування доданої вартості, супроводжуючого соціального ефекту, необхідності постійного визначення витрат з забезпечення та, за необхідності, обмеження доступу до нього для споживачів (стор. 45).

2. Не ясно, що конкретно автор розуміє під прийомами прикладного використання негативної та позитивної евристики у процесі реалізування конкурентних дослідницьких програм, наприклад, у сфері соціальних та поведінкових наук (рис. 1.7, стор. 57; стор. 58-59).

3. Необхідно більш детально прояснити зміст елементів організаційно-економічного механізму регулювання, що описують функціональні рівні процесу фундаментальних наукових досліджень, евристичні принципи їхнього здійснення, критерії та інструментарій забезпечення ефективності (рис. 1.8, стор. 67). Автором не уточнюється, як саме перелічені елементи впливають на цінність отриманих фундаментальних знань.

4. Робота виграла б від підвищення рівня деталізування особливостей організування групової діяльності членів професійних соціальних мереж, що методологічно різняться між собою, особливо, у частині визначення провідних елементів, які виконують функцію генези фундаментальних наукових знань,

інших конкретних функцій групової дослідницької діяльності (табл. 3.1, стор. 170-171).

5. Додаткових пояснень вимагає зміст інформаційних та особливостей циклічного обігу грошових потоків між інституціональними акторами національної інноваційної системи у процесі розгортання спіральної (Quadruple Helix) моделі постіндустріальної економіки знань у застосуванні до України (рис. 3.14, стор. 192).

Проте, відмічаючи певні зауваження та дискусійні положення наукового дослідження, необхідно зазначити, що вони суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку даної дисертації, виконаної в цілому на високому науковому рівні.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК

Дисертаційна робота Аль-Газалі Аміна “Організаційно-економічний механізм регулювання фундаментальних наукових досліджень” є завершеним, самостійно виконаним дослідженням, в якому автором отримані нові для галузі соціальних та поведінкових наук результати, які в сукупності вирішують актуальне науково-прикладне завдання щодо удосконалення організаційно-економічного механізму регулювання фундаментальних наукових досліджень.

Наукові положення, висновки і рекомендації характеризуються новизною, теоретико-методичним та практичним значенням, а також достатнім обґрунтуванням. Зміст дисертації повністю розкриває і відповідає темі, за якою виконувалася робота, меті й поставленим завданням.

За змістом і оформленням робота відповідає всім вимогам рівня наукової кваліфікації здобувача, що зазначено у Тимчасовому порядку присудження ступеня доктора філософії (Постанова Кабінету Міністрів України “Про присудження ступеня доктора філософії” від 06 березня 2019 р. №167). Вважаю, що автор дисертаційної роботи – Аль-Газалі Амін – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 “Економіка” галузі знань 05 “Соціальні та поведінкові науки”.

Опонент:

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри фінансів та обліку
ЗВО “Відкритий міжнародний університет
розвитку людини “Україна”

Дробязко Світлана Ігорівна

УНІВЕРСИТЕТ "УКРАЇНА"
Власноручний підпис
ЗАСВІАЧУЮ